

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19–20 травня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

ПРОЦЕДУРА ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ПО КРИМІНАЛЬНИМ СПРАВАМ

Логвиненко М.І.

*к.ю.н., доцент кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Висоцький А.І.

*студент магістратури ННІ права
Сумського державного університету*

Правове регулювання виконання судових рішень по кримінальним справам в Україні є актуальною темою як в сфері практичного втілення так і для наукових досліджень. На сьогоднішній день вдосконалення кримінального процесуального законодавства в Україні, й відповідно, реалізація судових рішень є одним із важливих та пріоритетних напрямів для вивчення та реформування.

Відповідно до чинного законодавства до основних засад судочинства, згідно Конституції України та законів України належать рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом, забезпечення доведеності вини, змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, підтримання публічного обвинувачення в суді прокурором, забезпечення обвинуваченому права на захист, гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами розумні строки розгляду справи судом, забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках на касаційне оскарження судового рішення.

В Конституції закріплено надважливий обов'язок держави, а саме забезпечення прав і свобод людини. Адже вони становлять у правовій державі найвищу соціальну цінність, й на їх забезпечення в суспільному житті має бути спрямована державна діяльність. Судове рішення є обов'язковим до виконання усіма суб'єктами правовідносин, та безпосередньо держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку, відповідно контроль за виконанням судового рішення здійснює суд [1]. Також обов'язковість виконання судових рішень та питання контролю за їх виконанням відображена у Законі України «Про судоустрій та статус суддів» [2]. Питання які пов'язані з класифікацією діянь злочинного характеру відображені в Кримінальному кодексі України, а саме виконання судових рішень по кримінальним справам в Україні регулюються Кримінальним процесуальним кодексом України.

Виконання вироку або рішення суду є завершальною стадією кримінального процесу, в якій вирок суду, що одержав законну силу, звертається до виконання і безпосередньо реалізуються рішення суду про покарання, про відшкодування шкоди, про

оправдання і звільнення з під варти тощо та вирішуються питання, що виникають у зв'язку зі зверненням вироку до виконання і його виконанням. Підставою виконання і відбування покарання є вирок суду, який набрав законної сили, інші рішення суду, а також закон України про амністію та акт помилування [6].

Умовно стадії виконання судових рішень має сенс поділити на три етапи, а саме це набрання рішенням законної сили, звернення судового рішення до виконання, та вирішення питань, які виникають після винесення рішення по справі. В Кримінальному процесуальному кодексі зазначено порядок виконання судових рішень у кримінальному провадженні та у разі необхідності спосіб, строки і порядок виконання можуть бути визначені у самому судовому рішенні. Судове рішення, яке набрало законної сили або яке належить виконати негайно, підлягає безумовному виконанню. У разі поновлення судом апеляційної інстанції строку апеляційного оскарження одночасно вирішується питання про зупинення виконання вироку або ухвали. Виконання вироку або ухвали може бути зупинене також в інших випадках, передбачених даним кодексом. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у кримінальному провадженні, вирішує суддя суду першої інстанції одноособово, якщо інше не передбачено діючими законами. Відповідно до судового рішення, що набрало законної сили, якщо інше не передбачено кодексом, звертається до виконання не пізніше як через три дні з дня набрання ним законної сили або повернення матеріалів кримінального провадження до суду першої інстанції із суду апеляційної чи касаційної інстанції [3]. Після цього суд разом із своїм розпорядженням про виконання судового рішення надсилає його копію відповідному органу чи установі, на які покладено обов'язок виконати судове рішення.

У разі якщо судове рішення або його частина підлягає виконанню органами державної виконавчої служби, приватним виконавцем, суд видає виконавчий лист, який звертається до виконання в порядку, передбаченому Законом України "Про виконавче провадження» [5]. Органи або ж особи, які виконують судове рішення, повідомляють суд, який постановив судове рішення, про його виконання [3]. Питання, які виникають під час та після виконання вироку вирішуються судом за клопотанням прокурора, засудженого, його захисника, законного представника, органу або установи виконання покарань, а також інших осіб, установ або органів у випадках, встановлених законом.

Варто додати, що в КПК зазначено, що при виконанні рішення можуть також виникати певні моменти, які можуть вплинути на строк відбуття покарання. Для прикладу такими моментами можуть бути відстрочка виконання вироку, умовно-дострокове звільнення від відбування покарання, заміну невідбутої частини покарання більш м'яким, звільнення від покарання за хворобою та інші. Потерпілий, цивільний позивач, цивільний

відповідач та інші особи мають право звертатися до суду з клопотаннями про вирішення питань, які безпосередньо стосуються їх прав, обов'язків чи законних інтересів, розгляд такого подання відбувається протягом десяти днів з дня його надходження до суду суддею одноособово згідно з правилами судового розгляду. Умисне невиконання рішення, вироку, ухвали чи постанови суду або здійснення перешкод для їх виконання тягне кримінальну відповідальність, передбачену Кримінальним кодексом України.

На превеликий жаль в Україні існує проблема, яка вже довгий час є актуальною, а саме ефективність виконання судових рішень. Якщо звернутись до статистики, то у відсотках процент не виконаних судових рішень по різних даним складає від п'ятнадцяти до тридцяти відсотків. Це відбувається за різних причин. Такими причинами може бути затягування виконання рішень під час фактичного виконання судових рішень. В чинному КПК існує можливість відстрочити виконання вироку, дана відстрочка можлива лише у разі набрання вироком законної сили, але вона не поширюється на тяжкі та особливо тяжкі злочини незалежно від строку покарання.

Закон допускає відстрочку виконання вироку, яким засудженому призначено покарання у вигляді виправних робіт, арешту, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, позбавлення волі, з передбачених законом підстав. Прикладом таких підстав згідно статті 586 КПК є тяжка хвороба засудженого, яка перешкоджає відбуванню покарання до його видужання, а також якщо негайне відбування покарання може потягти за собою винятково тяжкі наслідки для засудженого або його сім'ї через особливі обставини (пожежа, стихійне лихо, тяжка хвороба або смерть єдиного працездатного члена сім'ї тощо) на строк, встановлений судом, але не більше одного року з дня набрання вироком законної сили [3]. Якщо ж вести мову про відстрочення через тяжку хворобу, то тут варто зазначити, що існують непоодинокі випадки коли особа намагається уникнути відбування покарання в колонії шляхом іммітування психічної хвороби, або ж за допомоги інших корумпованих або ж заляканих осіб людині ставиться діагноз що перешкоджає відбуванню покаранню в колонії, хоча дані особи все одно повинні знаходитись в спеціальних медичних закладах для їх лікування. Саме тому потрібно більш ретельніше перевіряти такі випадки на факт отримання хабара працівників спеціалізованих закладів. У Кримінальному кодексі України передбачено, що у разі одужання вищезазначених осіб, вони повинні бути направлені для відбування покарання, якщо не закінчилися строки давності [4]. Саме засуджені намагаються зробити все для того аби пробути в медичному закладі до тих пір, щоб строки давності закінчились і уникнути відбування покарання в колонії. Це є значною проблемою, хоча таких випадків дедалі менше, але все ж таки є сенс посилити процедуру

контролю та нагляду за станом здоров'я таких осіб, та за їх діями з метою забезпечення статтей Конституції щодо реалізації правосуддя та для того щоб відбувалось повноцінне виконання судових рішень по кримінальним справам.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що виконання судових рішень є окремою стадією кримінального провадження яка реалізує завдання звернення судового рішення до виконання та вирішення питань, пов'язаних з їх реалізацією. Визначено що стадії виконання судових рішень поділяються на три етапи, набрання рішенням законної сили, звернення судового рішення до виконання, та вирішення питань, які виникають після винесення рішення по справі. Було проаналізовано процесуальні особливості виконання судових рішень, досліджено нормативно-правову базу та розглянуто основні закони які регулюють дану діяльність. Звичайно є деякі проблемні питання, такі як затягування виконання судових рішень, а також питання які стосуються відсрочки виконання вироку, які в свою чергу потрібно більше досліджувати та працювати над тим щоб судові рішення по кримінальним справам в Україні виконувались, та процедура їх реалізації в державі функціонувала на найвищому рівні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> .
2. Про судоустрій та статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> .
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> .
5. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> .
6. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003 № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15/conv#n11>.